

Polŋ nyegāan səbe maŋ hā Galasitaamba-i Nelmuoyamma

Pol nyegāan səbe daayo-i hā Galasi Diilonj-dūnjaamba. *Yuifubaa-ba waa-bεi, *niɛraamba bi waa. Ba nuɔ Yesu-Kirsa maama-i Pol yaa wulaa-i aa hūu-ma. Nga huəŋgu naŋgu juə hi, nuəmba namba kā ka ta ba guəl ba gbeini-i. Kutaamba taa ba piiye wuɔ Pol fuɔ fere-i Yesu *pəpuərbiloŋ-kerre sī, aa uŋ waŋ Diilonj-nelma-i dumaa, ma yaŋga'i sī. Ba taa ba bi piiye wuɔ niɛraamba maŋ hūyāa Yesu maama-i ba saaya ba *jā a saa baa Yuifu ba *änj̄inamma-i.

Baŋ piiyen dumaanjo-na, ma kā ka hi Pol. Pol wuɔ nyegēŋ səbe daayo-i a tagaaya pigāan-ba ba da ba suɔ wuɔ fuɔ-i Yesu pəpuərbiloŋ-i kelkel (sap. 1-2). U biyaa *Tobisicclənniŋ-səbe maama-i tagaaya pigāan-ba wuɔ molo siɛ gbāa wuɔ Yuifu ba änj̄inamma-i a ce nelviinj Diilonj yufelle-na; kere da ŋ hūu Yesu maama-i ku yaa gbāa ce-ni nelviinj nuɔ (sap. 3-4). Wuɔ Yesu-Kirsa hūyāa Diilonj-dūnjaamba-i änj̄inamma nyisenni-na a ce ba waa ba fereŋ nuɔ; kere ba yan ba həmmu fɛ gbarnu. Nga wuɔ baŋ yeŋ ba fereŋ nuɔ, ba baa naŋ hālmaanŋ-nu baa kufangu-i a ta ba ce kumaŋ dəlaanunŋ-bεi. Ba yan *Diilonj-Yalle ta di ta ba yaaŋ-na ba äncemma-na hiere (sap. 5-6).

Jaaluŋgu

¹ Muə Pol, Yesu-Kirsa *pəpuərbiloŋ muə. Pəpuərbilosinni fanni-i mi saa da-ni nuəŋ nammuna, mi saa bi da-ni nəlieŋ bargo-na, ɳga Yesu-Kirsa-i baa i To-i Diilonjo maŋ siire-yuə hiel-o kuomba həlma-na, ba yaa hää-mi baa-ni.

² Muə baa tobimba maŋ dii bande-i-na hiere, i jaalaa Diilonj-dūŋ-baaŋ namaan namaŋ dii Galasi-i-na.

³ I To-i Diilonjo-i, baa Itieŋo-i Yesu-Kirsa-i, ba kāyā-nəi aa fē na həmmu-i.

⁴ Yesu-Kirsa cie u fəre tāmmaŋ-kūŋgu a pir i āmbabalma-i i yunni-na a duə hūu-ye miwababalŋ daayo nammu-na ɳaa i To-i Diilonj uŋ taaraŋ-kuə dumaa.

⁵ Terienju faŋgu-na, yaŋŋ bəbəima ta ma haa Dilonjo-na hənni maŋ joŋ! Ma ce dumaa.

Neldədəlma dii ma diei yoŋ

⁶ Naŋ duəŋ ta na ciina Diilonjo-i donduo du-maanjo maŋ nuə-i, ku cuu mi huəŋga-i; ɳ siɛ suə wuə u yaa cie baa-na aa bī-na *Kirsa barguɔ-i-na duə ce-na u baaŋ namaan; na bir yaŋ ufaŋo-i aa ta na gbar na nyaanu neldədəlma namma.

⁷ A ne da neldədəlma namma si dii ji fa yii baa Kirsa maama-i. Ba tāal-na. Ba taara ba cure Kirsa *Neldədəlma-i.

⁸ Inj waŋ Neldədəlma maŋ baa-na, umaj duə kā ka waŋ u deŋ maama baa-na, Diilo baa yaŋ kutieŋo-i. Halle da ku fie'a miemiei, Diilo baa yaŋ-ye. Da ku fie'a *dərpəpuərbiloŋo, Diilo baa yaŋ-yo.

⁹ I gbuɔya-nəi baa-ma cor, mi tira mi tir ma yaa baa-na daama-i: Naŋ hūyāa Neldədəlma maŋ, umaj duə kā ka waŋ u deŋ maama baa-na, Diilo baa yaŋ kutieŋo-i.

10 Namaa wulaa, dumandε-i-na mi taara nelbiliemba'i dəl-mi waa mi taara Diiloŋo'i dəl-mi? Mi taara mi ce kumaŋ dəlaanun nelbiliemba weī? Kuɔ mi taa mi taara nelbiliemba dəl-mi, mii naa saa gbāa waa Kirsa cääraŋ muə.

Polŋ̊ daa Yesu pəpuɔrbilosin̊ni-i dumaa

11 Tobij namaa, yaŋ mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Miŋ waŋ *Neldədəlma maŋ baa-na, nelbilon huɔyasaŋga sī.

12 Mi saa nu-ma nəlieŋ nuŋ-nu, mi saa bi häälaamεi molon wulaa; Yesu-Kirsa fuə fərε yaa tigāaŋ-mi baa-ma.

13 Miŋ ḥa naa ta mi wuɔ *Yuifu ba Diiloŋ-hümelle-i dumaa, na saa bi yaŋ-ma numma. Mi taa mi ce Diiloŋo dūŋ-baamba-i kpāncɔlgūɔ mi cor. Mi taa mi taara mi muonu Diiloŋo dūŋgu-i.

14 Mii naa silaa vaa mi fərε cor baa Yuifu ba Diiloŋ-hümelle wuɔsaŋgu-i; a cε dumaaŋo-na, mi nabaamba-na, nuɔmba bɔi saa ta ba fi baa-mi.

15 Nga ku huɔŋgu juɔ hi, umaj hielaa u yufelle miε dii mi nyu kusūŋgu-na, u cie baa-mi aa bī-mi ce-mi u wuonj muə,

16 aa pigāaŋ-mi u Biεŋo-i mi da mi waŋ u maama-i baa *niɛraamba-i. Mafammaŋ ciε, mi saa piε molon caaŋ-nu wuɔ mi ka yuu-yo baa nelma.

17 Mi saa bi kā *Yerusalemu-i-na ka ne bamanj taa yaŋga muɔ-na Yesu pəpuɔrbilontesin̊ni-na. Mi yaŋ aa sire kā Arabi*. Ku huongu-na, mi suɔ bir jo Damasi-i-na.

---

* **1:17 Arabi:** Nelle naŋ yerre-i dumaaŋo-na.

¹⁸ Mi ciε bieŋa siεi aa suɔ da mi kā Yerusalεmu-i-na da mi ka taara Pier[†] suɔ-yo. Miŋ kaa da-yo, mi ciε yinni cīncieluo baa ni ndii yon baa ufanjo-i.

¹⁹ Miŋ kāa terienju-na, da ma hel fuɔ baa Itienjo hāajo-i Sake-i-na, mi yufelle saa haa Yesu *pəpuərbiloŋo naŋ-na.

²⁰ Miŋ waŋ mamaŋ daama-i coima sī; Diilonjo yaa mi siera.

²¹ Miŋ hilaa terienju-na, mi kā Siiri mara nuɔ, aa sire terienju-na a kā Silisi mara nuɔ.

²² Bamaŋ cuu Kirsa huoŋ-nu *Yude-i-na, ba saa naa hi da mi yufelle yogo.

²³ Ba taa ba nu nuɔmba piiye yon wuɔ: «Umaŋ taa u ce-ye kpāncōlgūɔ-i, u yaŋ fiefie-i-na aa tuɔ waŋ Yesu maama baa nuɔmba-i; η siε suɔ wuɔ uu naa gbuu cɔ-ma.»

²⁴ Kuŋ ciε dumaaŋo-na, baa ta ba gbeliŋ Diilonjo-i mi maama-na.

2

Yesu pəpuərbiembə daa ba-naa Yerusalεmu-i-na

¹ Bieŋ cīncieluo baa a naa ku huoŋgu-na, mi tiraabir kā *Yerusalεmu-i-na baa Barnabasi. Mii naa bi ce Tite kā baa-mi.

² Mi kāa Diilonj-kāmma. Miŋ kāa, yiŋgu naŋgu-na, yiε da i-naa baa Diilonj-dūŋ-baamba yaataamba-i ba kula. Miŋ waŋ *Neldədəlma-i dumaa baa *niɛraamba-i, miε suur ma yaŋga-na a piiye tūnu-bei. Mi saa ta mi taara mi maacemma ce maacengbāŋgbālāmma ku'i ciε miε suur ma yaŋga-na a piiye tūnu-bei.

---

† **1:18** Pier yerre nande yaa wuɔ Sefasi. Niŋ Nsāa 1.42.

3 Halle mi nawuoŋo-i Tite waa nieryiɛŋo, ɳga molo saa ji guor-o yinduɔŋgu wuɔ u *jã.

4 N sie suɔ wuɔ huhurmantaamba namba waa guɔl baa Diiloŋ-dũŋ-baan mieno-i. Bafamba taa ba taara u jã. Ba yagalaa suur baa-ye da ba ne iŋ yen i fereŋ nuɔ dumaa Yesu-Kirsa horre-na aa da ba bir ce ku yaa səgəlnu *Moisi *änjinamma-i i gbeini-na.

5 I saa huu aa hã-ba halle cɛkũ. I ciɛ mafamma-i ninsoŋo maŋ dii Neldədəlma-na u duɔ gbää tiɛ u temma-i na da na suɔ-yo.

6 Miŋ piiye tūnu yaataamba-i, ba saa da manamma naara. A ne da ba kãŋ ba yaa-i nelbɔmbɔmbaa-ba-i Diiloŋ-dũŋgu-na, ɳga ban niɛ kumanj aa ta ba kãŋ-ba, mei sa ne kufan̄gu-i. Diloŋo sa ce ciɛluo.

7 Ba saa da manamma haa. Nga ba daa Diiloŋ uŋ puɔraa Pier dumaa wuɔ u waŋ Neldədəlma-i baa *Yuifubaa-ba-i, u bi puɔraa muɔŋo-i dumɛi wuɔ mi waŋ-ma baa niɛraamba-i.

8 Uŋ puɔraa Pier dumaa Yuifubaa-ba wulaa, u bi puɔraa muɔŋo-i dumɛi banamba wulaa.

9 Sake-i baa Pier a naara Nsāa-i ba taa ba kãŋ ba yaa-i Diiloŋ-dũŋ-baamba yuntaan̄-kireiŋa-i. Bafamban juɔ suɔ wuɔ Diiloŋo'i ciɛ baa-mi aa hã-mi maaceŋ daama-i, baa dii hūmma muɔ baa Barnabasi-i i nammu-na a pigāŋ wuɔ ba hūyāa-ma. Terieŋgu fan̄gu-na, yiɛ saa-ma baa i-naa; miɛ yiɛ i ka kã niɛraamba hɔlma-na ka tie waŋ Yesu maama-i, bafaŋ ba'a ba ka kã Yuifu ba wulaa.

10 Ba taaraaya nelma diei yoŋ i wulaa: wuɔ i baa yan̄ ba sūntaamba maama karaanu-yiɛ Yerusalɛmu-i-na. Mi bi ciɛ-ma ma cemma-i.

Pol cälāa Pier nuəmba-na

11 Ku huongu-na, Pier wuə ji jo Antiyəsi-i-na i wulaa. Unj juə, mi saa yanj-yo; uu naa silaa cäl cor.

12 Unj juə, u taa u gbonu u wuo niiwuoni-i baa tobimba maŋ *niéraamba-i. Huongu nangu juə hi, Sake wuə saaŋ nuəmba jo. Bafamba taa ba kuye *jämmanj-kūŋgu-i. Baŋ juə, Pier wuə käälā, u sa tira a wuo niiwuoni-i baa niéraamba-i.

13 *Yuifubaa-ba namba waa baa-yo, bafamba-i hiere baa bi suuye ba yufieŋa-i aa cu Pier huon-nu. Halle Barnabasi fuə fere yaanj ba tääl-o dii-yo ba dawəruə-i-na.

14 Miŋ juə da ba ciluə sa kā hūmeduəle baa ninsoŋo maŋ dii *Neldədəlma-na, miɛ fulnu Pier nuəmba-na miɛ: «Nuəni maŋ Yuifuyiɛŋ nuə, nuə da ŋ yanj Yuifusinni-i aa ce ŋ fere nieryiɛŋ nuə, ma da niɛ ŋ ta ŋ taara ŋ guor niéraamba-i ce-ba Yuifubaa?

15 «Miɛ fuə, miɛ huəŋ baa Yuifusinni-i; niéraan miɛ sī, ba kāŋ ba yaa-i āmbabalmanciraamba-i wuə ba sa wuə *Moisi *āŋjīnamma-i.

16 Nga i suyaa wuə nelie siɛ gbää wuə āŋjīnamma-i a ce nelviŋo Diiloŋo yufelle-na. Da ŋ hūu Yesu-Kirsa maama-i, ku yaa Diiloŋo tuə kāŋ-ni nelviŋ nuə. Ku'i ciɛ miɛ i bi hūu Yesu-Kirsa maama-i die gbää ce nelviŋ miɛ Diiloŋo yufelle-na. Ku saa ce ŋaa āŋjīnamma wuəsaanju yaa ka ce-ye nelviŋ miɛ Diiloŋo yufelle-na dɛ! Inj hūyāa Yesu-Kirsa maama-i, ku yaa ka ce-ye nelviŋ miɛ, ni ma'i sī āŋjīnamma wuəsaanju siɛ gbää ce moloŋo nelviŋo.

17 Miɛ maŋ Yuifubaa miɛ, da kuə inj hūyāa Yesu maama-i die vii Diiloŋo yaanja-na, i ciɛ

āmbabalmanciraaj mie baa nieraamba-i hierे kuuduəŋgu, ku yunju yaa wuɔ *Kirsa yaa diyaan̄ nuəmba-i āmbabalma cemma-na kε! A ne da ma'i s̄i.

¹⁸ Miŋ naana hūmelle maŋ, da mi tiraabir jo-diε, ku pigāŋ wuɔ mi cālāa cemma.

¹⁹ Na saa da, ānjinamma ciε mei hiel mi naŋga ma wuɔsaŋgu-na da mi ta mi ce baa Diiloŋo. Kuu dii ɳaa ba gbuu-mi baa Kirsa-i ko-mi. A ce dumaaŋo-na ānjinamma siε gbāa yuu-mi baa wεima.

²⁰ Kuu dii ɳaa mi kuu, mi yalle taa aa Kirsa diele yaa cer waa-mie. Miŋ yeŋ terieŋgu maŋ nuɔ-i nyuŋgo-i-na, mi haa mi naŋga-i Diiloŋ-Bieŋo yaa nuɔ-i. U yaa dəlaa-mi aa hūu-ma ku mi maama-na.

²¹ Mi siε ciina Diiloŋo hujarre-i. Kuɔ ānjinamma yaa taa ma ce-ye nelviŋ miε Diiloŋo yufelle-na, dumaaŋo-na Kirsa kuliŋgu naa ce gbāŋgbāŋ.»

3

Anj̄inamma sa ce nεlieŋo nelviŋo

¹ Galasitaan̄ namaan̄o-i daana-i, na yunni kuu aa yan̄-na. Hai moloŋo-i bieŋnaana na yunni-i bieŋnaŋ daama temma-i? N siε suɔ wuɔ Yesu-Kirsan̄ kuu yunju maŋ nuɔ-i *daaŋgu-na, ma waaŋ kaala baa namaan̄o-i.

² Mi ka yuu-na baa nelma diei yoŋ: Diiloŋo hāa-na u *Yalle-i wuɔ na wuɔyaa *Moisi *ānjinamma yaa fafamma sisɔ u hāa-na baa-de wuɔ na yiεraaya nu *Neldədəlma-i aa hūu-ma?

³ Bige-i ciε na yunni ku aa yan̄-na dumaaŋo-na? Bige-i ciε naŋ duəŋ mamaŋ baa *Diiloŋ-Yalle-i na ta na taara na perieŋ-ma fieſie-i-na baa namaan̄ ferεŋ fəŋgūɔ?

4 Na daa nelma bəi. Na yuu ba'a Diilonjo pigāan-
na baa-ma gbāŋgbāŋ wei? U saa pigāan-na baa-ma
gbāŋgbāŋ!

5 Diilonj duə hā-na u Yalle-i aa tuə ce gbəre-
wəima-i na həlma-na, u ce kufaŋgu-i wuə na wuə
ānjīnamma sisə u ce-ku wuə na nuə Neldədəlma-i
aa hūu-ma?

6 Na saa da, Diilonj-nelma ciəra wuə: «*Abiramu
hūyāa Diilonj-nelma-i aa haa u naŋga yuə ku'i ciə Di-
ilonj tuə kāŋ-yo nelviijo.»*

7 Terieŋgu faŋgu-na, na saaya na suə wuə bamaŋ
hūyāa Diilonj-nelma-i Abiramu temma-i, ba yaa
Abiramu bisālŋ-kireiŋa-i.

8 A saanu baa mamaŋ nyegāan Diilonj-nelma-
na, Diilonjo taara *niəraamba maŋ da ba hūu u
maama-i u dii-ba baa nelviimba, ku'i ciə u wuɔya
waŋ neldədəl daama-i baa Abiramu-i wuə: «Mi ka
ta mi cor baa nuənei mi ce baa dūnni-i hiere hilema-
na.»†

9 A ce dumaaŋo-na, Abiramuŋ haa u naŋga-i
Diilonjo-na u ce baa-yo dumaa, umaŋ duə bi haa u
naŋga-i yuə u ka bi ce baa-yo Abiramu temma-i.

10 A ne da bamaŋ haa ba naŋga ānjīnamma
wuəsaŋgu-na, Diilonjo waasaan-
ba. Bige-i ciə mi
waŋ-ma dumaaŋo-na? Ma nyegāan Diilonj-nelma-
na wuə: «Bamaŋ sa wuɔyaŋ ānjīnamma-i hiere ma
kūŋgu-na, Diilonj ka waasa-bei.»‡

11 Aa bi tiraŋ nyegēŋ wuə: «Umaŋ duə haa u naŋga
Diilonj-o-na, nelviijo; u ka kor.»§ Terieŋgu faŋgu-na,

* **3:6** Miwaajo jīnammanj-səbə (Genèse) 15.6   † **3:8** Miwaajo
jīnammanj-səbə (Genèse) 12.3   ‡ **3:10** Ānjīnamma tiyemmanj-səbə
(Deutéronome) 27.26   § **3:11** Abakuke (Habaquq) 2.4

ku kaalaaya wuə molo siə gbāa wuə ãnjinamma-i a ce nelviiŋo Diiloŋo yufelle-na.

¹² Nga ma bi tiraan nyegēŋ wuə: «*Umaŋ duə gbāa wuə ãnjinamma hūmienja-i hiere, a ka kor-o.*»* Terieŋgu faŋgu-na, ku pigāaŋ wuə a haa ŋ naŋga-i Diiloŋo-na baa a haa ŋ naŋga-i ãnjinamma wuəsaŋgu-na, nelduoma sī.

¹³ Nga molo saa gbāa wuə ãnjinamma-i ma kūŋgu-na hiere. A ce dumaaŋo-na Diiloŋo naa waasa-yie. Nga Yesu-Kirsaŋ kuu *daaŋgu-na, ku pigāaŋ wuə u hūyāa miə waasamma-i ce-ma u maama. Kumanj ciə mi waŋ-ma dumaaŋo-na, ma nyegāaŋ Diiloŋ-nelma-na wuə: «*Da ba nuŋ umaj daaŋ-nu, ku pigāaŋ wuə Diiloŋo waasaŋ kutieŋo-i.*»†

¹⁴ Ku ciə dumei Diiloŋ uŋ ŋa naa pā nuŋgu maŋ baa Abiramu-i wuə u ka ce baa-yo, Yesu-Kirsa ce ku jo ji bure bi hi niɛraamba-i. Aa Diiloŋ uŋ pāa u Yalle maŋ nuŋgu-i, i hieroŋo-i iŋ hūyāa u maama-i ku'i ciə i tie da-de.

¹⁵ Tobiŋ namaa, mi ka waŋ nelma diei a pigāaŋ-na a saa baa kuŋ ceŋ dumaa i tie da-ku: Moloŋ duə pā nuŋgu baa u nanolŋo aa nyegēŋ səbə aa haa u niele, u siə gbāa ka bir jo baa huon-ändaaŋgu.

¹⁶ A ne da Diiloŋo pāa u nuŋgu-i baa Abiramu-i baa u huonŋgu-i. Ba saa cira: «U huonŋ-baamba». Ku ka ce ŋaa baa dii bɔi. Ba ciɛra: «U huonŋgu». A pigāaŋ wuə uu dii u diei; aa u yaa *Kirsa-i.

¹⁷ Min taaraŋ mi waŋ mamaŋ ma yaa daama: Diiloŋ uŋ pāa nuŋgu maŋ baa Abiramu-i, Moisi ãnjinamma siə gbāa jo bien nuɔsiba häi baa bien

* **3:12** Buolmaŋ-səbə (Lévitique) 18.5; ጽውም. 10.5   † **3:13**
Anjınamma tiyemmaŋ-səbə (Deutéronome) 21.23

komorre baa cīncieluo ku huoŋgu-na ji boruonakuə. Ma sie gbāa ce.

18 Da kuə Diilonj uŋ pāa nuŋgu maŋ, ku da ānjinamma wuəsaŋgu'i nuɔ-i, ba sa tiraat bī kufanŋgu-i nupālle. A ne da Diilonj uŋ cie baa Abiramu-i uu naa pā nuŋgu'i baa-yo aa ce-ma.

Anjìnamma yuŋgu yaa haku-i?

19 Terienju faŋgu-na, Diiloŋo hāa-ye *ānjinamma-i yuŋ haku-i nuɔ-i? U naaraaya-meɪ u nupālle-na i die tie da i maacembabalamma-i. U cie ku yaa-i a tuɔ cie *Abiramu hāayɛljo jomma-i; nupālle vii u yaa-i. Anjìnamma famma-i *dərpəpuɔrbiemba'i hāa *Moisi-i baa-ma u jo baa-ma ji hā-ye.

20 A ne da Diilonj uŋ pāa nuŋgu maŋ baa Abiramu-i, molo saa waa ba həlma-na, Diilo fuɔ fərə yaa piiye baa Abiramu-i.

21 Terienju faŋgu-na, ānjinammaŋ waan maŋ, ma hilaa ma deŋ baa Diilonj-nupālle-i wɛi? Ma saa hel ma deŋ! Kuə ānjinamma namma waa ta ma gbā ma kor nuɔmba-i, maa naa gbāa ta ma ce nəliɛŋo-i nelviiŋo Diiloŋo yufelle-na.

22 Nga Diiloŋ-nelma karaa āndaaŋgu-i wuə āmbabalma cuure nuɔmba-i hiere, a ce dumaaŋo-na bamaŋ da ba hūu Yesu-Kirsa maama-i, Diilonj uŋ pāa nuŋgu maŋ, u ka ce-ku hā-ba.

23 Aa *Kirsa maama suɔ da ma jo, ānjinamma naa ce-ye ɻaa kasobien mie fuɔ Diiloŋo ji pigāaŋ-ye Kirsa maama-i i die hūu-ma.

24 A ce dumaaŋo-na, ānjinamma naa waa i yuŋnu ta ma dii-ye hūmelle-na ma cie Kirsa duɔ jo i die hūu u maama-i a ce nelviiŋ miɛ Diiloŋo yufelle-na.

25 Kirsaŋ juo aa i hūu u maama-i, ānjinamma sa tiraan ma ye i yuŋgu-na.

26 Fieflie-i-na, naŋ hūyāa Yesu-Kirsa maama-i, na cie Diilonj-bisälŋ namaan hiere.

27 Namaan namaŋ *baatiseŋ hiere a suur Kirsa horre-na, na biyaa Kirsa maama.

28* Yuifuyieŋ nuo o, Yuifuyieŋ nuo si o, kōriieŋ nuo o, kōriieŋ nuo si o, bibieŋ nuo o, cicieŋ nuo o, yuŋgu si dii-kuo. Na cie baaduŋ namaan Yesu-Kirsa horre-na.

29 Aa da na waa Kirsa baaŋ namaan, na cie Abiramu huonj-baaŋ namaan, a ce dumaanjo-na, Diilonj uŋ pāa nuŋgu maŋ baa Abiramu-i na nuŋgu dii-kuo.

4

1 Miŋ taaraŋ mi waŋ mamaŋ baa-na ma yaa daama: Kuu dii ḥaa bisälāajo maŋ saaya u sire wuo u bincəiŋ-ciilunŋu. Ciilunŋu vii u yaa-i, ḥaa u yaanŋar'a ka saa hi kaala yogo, uu dii ḥaa kōriieŋo: U sie gbāa ce kumaŋ dəlaanu-yuŋ baa ciilunŋ daaku-i.

2 Nuəmba'i dii ta ba ne fuo ferε-i aa bi ta ba ne u weima-i ba cie u bincəiŋ uŋ diyaa huŋgu maŋ ku da ku hi.*

3 Ku yaa naa waa ḥaa miε kūŋgu-i. I waa ḥaa bisälŋ miε. Bincuəŋ-hūmelle naa guor i tie wuɔ-de ḥaa kōraanŋ miε.

---

* **4:2** Pol ba bāŋgu-na, Girékibaa-ba wulaa, tuoŋo yaa pigāan u bəpolŋoŋ hii bibieŋo huŋgu maŋ nuo-i. Huŋgu fanŋu'i nuo-i tuoŋ duu uu si dii, bəpolŋo gbāa wuo u ciilunŋu-i.

4 Nga Diiloŋ uŋ ŋa naa dii huəŋgu maŋ, kuŋ juo hi, u saaŋ u Bięŋo jo. U juo cieŋo'i ji hoŋ-yo *āŋj̃inamma bāŋgu-na

5 duə gbāa sāa i yunni-i, miɛ maŋ waa āŋj̃inamma nyisənni-na. U ciɛ mafamma-i i diɛ gbāa die ce Diiloŋ-bisālŋ miɛ.

6 Naŋ yeŋ Diiloŋ-bisālŋ namaa, ku'i ciɛ Diiloŋo saaŋ u Bięŋo *Yalle-it† na həmmu-na. Di yaa ciɛŋ i tie b̄i Diiloŋo-i «Baba».

7 Terienju faŋgu-na, na sa tiraŋ na ye kəraaŋ namaa, naa dii bəruəŋ namaa. Naŋ yeŋ u bəruəŋ namaa, u ka hā-na ciilungu maŋ un j̄ieŋa-kuɔ duɔ hā u bisālmba-i baa-ku.

Galasitaamba maama yuu Pol huəŋga-i

8 Dielūɔ-i-na, na saa ta na suɔ ninson-Diiloŋo-i, a ce dumaaŋo-na naa naa ta na ko na fərɛ na hā diliesəsɔyaamba.

9 Nga fieſie-i-na, na suɔ ninson-Diiloŋo-i, mi gbāa cira Diiloŋo yaa suyaŋ-naŋ fieſie-i-na, ma da niɛ na ta na taara na bir dii na yunni-i ānsəsəmma-na? Na taara na bir jo kərsiŋni-na weɪ?

10 Na fielaŋ yinni nanni, baa caamba namba, baa bieŋja naŋa ta na ce ponsanni aa ta na t̄iɛ maraama wuɔ na ce Diiloŋ-huəŋga.

11 Na ce korma ta ma da-mi baa-na. Ku ce miŋ ciɛ muliɛma maŋ baa-na, mi ciɛ-ma gbāŋgbāŋ weɪ?

12 Tobin namaa, muɔ miŋ ciɛ mi fərɛ namaa temma-i dumaa, jande, mi cārā-nɛi, ciɛŋ na fərɛ meɪ bi temma-i dumei. Na saa ce kuujaŋgu diei miɛ.

---

† **4:6** Diiloŋ-Yalle-i baa u Bięŋo Yalle-i Yaduole yaa-i.

13 Na suyaa wuɔ miŋ waaj *Neldədəlma-i baa-na d̄ielā-wamma-i, jarma'i ciɛ mi waŋ-ma baa-na.

14 Miŋ waa jarma-na, naa naa gbāa ciina-mie, naa naa gbāa bi ta na ce nyenyelma miɛ, ŋga mafamma saa ce. Na yaaŋ aa bel-mi ŋaa *d̄ərpəpuɔrbiloŋ muɔ, na bīlaa-mi ŋaa muɔm̄ei Yesu-Kirsa-i.

15 Mi suyaa miɛ kuɔ naa na'a na ka gbāa, naa naa hiel na yufienja-i hā-mi. Na hōmmu naa gbuu fē huɔŋgu faŋgu-na da yogogo. Bige-i juɔ ce? Hōfelle falle curaa hie?

16 Miŋ waaŋ ninsoŋo-i baa-na ku'i ciɛ na da niɛ s̄i mi bigāaŋ-na weɪ?

17 Bamaŋ gbaraaŋ ba nyaanu-n̄ei, baŋ j̄oguəŋ mamaŋ baa-na, ma saa fa. Ba taara ba karna muɔŋo-na na waa baa ba yaa-i ta na gbar na nyaanu-b̄ei.

18 Da ŋ ta ŋ kuye ãnfafamma-i hōnni maŋ joŋ, ku faa; ku saa saaya ku waa meɪ yufelleŋ yoŋ.

19 Mi bisālŋ̄ nama, na maama gbu ma ko-mi, ma jaŋ-mi ŋaa ciɛŋo kusūŋ̄ da ku bel-o kuŋ̄ jaŋ-yoŋ dumaa. Da mi ji suɔ wuɔ na ciɛ baaduəŋ̄ nama baa *Kirsa-i, ku yaa jaŋ daama ka ciire-mie.

20 Mi huɔŋga cuu baa-na, a ce dumaaŋo-na mi gbuu ta mi taara dumande-i-na mi waa na hōlma-na a suɔ miŋ ka waŋ mamaŋ baa-na.

Abiramu horre maama

21 Namaa namaŋ taaraayaŋ na bir kā *Moisi *ãnj̄inamamma-na, na'a niɛ? Na saa nu mamaŋ waaj ãnj̄inamammaŋ-səbə-i-na weɪ?

22 Ma nyegāaŋ wuɔ: *Abiramu daa bəpolŋo diei baa kərcieŋo-i, aa u bi diei baa nebicieŋo-i.[‡] Kərcieŋo-i ba taa ba b̄i-yo Agaar aa b̄i nebicieŋo-i Sara.

23 Kərcieŋo bieŋo huəŋ nelbilien homma, a ne da nebicieŋo bieŋo-i Diiloŋo'i pāa nuŋgu baa-yo aa hā-yo baa-yo.

24 Nelma famma gbāa bi pigāaŋ-ye bige-i? I gbāa saa caaŋ daaba-i ba hāi-i-na baa *tobisinni hāi. D̄ielā-tobisinni yaa niman cie Sinayi tānunŋgu-na.[§] Ni yaa juɔ baa kərsinni-i. I gbāa saa ni yaa baa Agaar.

25 Agaar yerre yaa haa Sinayi tānunŋgu-na dii Arabi-i-na. Agaar bi dii ɳaa niŋ daa *Yerusaləmu-i dumaa nyuŋgo-i-na, bamaŋ dii-yuɔ, ba yaa u bisālmba-i; ānjinamma cie-ba koraamba.

26 Nga Yerusaləmu maŋ dərɔ-i-na, u yaa dii ɳaa nebicieŋo-i, uu dii u fəreŋ nuɔ; u yaa miɛ nyu-i.

27 Na saa da, Dilloŋ-nelma ciera wuɔ:
«Cəparŋo bisālmba ka ciinu yaŋ cənikəruɔ baamba-i. Terieŋgu faŋgu-na, cieŋ nuɔni maŋ ɳ naŋga saa kā ɳ huoŋ-nu dede, f̄e ɳ huəŋga-i.

Ta ɳ nyε ɳ tataala, nuɔni maŋ saa da ku jamma-i dede.»*

28 Tobin̄ namaa, *Isakin̄ yen nupālleŋ-biloŋo dumaa, namaa naa bi dii nupālleŋ-bisālŋ namaa dumei.

29 Nga naacombiloŋo maŋ huəŋ nelbilien homma-i, uŋ taa u ce umaj̄ huəŋ *Diiloŋ-Yalle

[‡] **4:22** Niεŋ Miwaanjo j̄inammaj-səbə-i-na (Genèse) 15-21. ^{*} **4:24** Niεŋ Helmaŋ-səbə-i-na (Exode) 19-24. ^{*} **4:27** Isayi (Ésaïe) 54.1

homma-i kpāncōlgū̄-i dumaa, kuu bi dii dumei nyuŋgo-i-na.

³⁰ Nga Diiloŋ-nelma waan wuə nies kufaŋgu kūŋgu-na? Ma ciéra wuə: «*Korcieŋo bieŋo siɛ gbāa wuo tuoŋo ciiluŋgu-i kuuduŋgu baa nebicieŋo bieŋo-i. A ce dumaaŋo-na, donya korcieŋo-i baa u bieŋo-i.*»[†]

³¹ Tobin namaa, terienku faŋgu-na, mies ii si dii korcieŋo bisālŋ mie, ḥga ii dii nebicieŋo bisālŋ mie; ii dii i fereŋ nuə.

5

Ii dii i fereŋ nuə

¹ *Kirsa hūyāa-ye i diɛ waa i fereŋ nuə kelkel. Terienku faŋgu-na, gbāaŋ ba baa ji tiraan dii-na korsinni-na!

² Nieŋ, muə Pol, miŋ ka wan mamaŋ baa-na ma yaa daama: Da na ce ba *jā-na, Kirsa maama siɛ tiraan waa baa yuŋgu na wulaa.

³ Yaan mi tiraan tir-ma baa-na: Uman duə ce ba jā-yo, kutieno saaya u wuə *Moisi *ānjinamamma-i ma kūŋgu-na hiere kpāŋkpaani.

⁴ Namaa namaŋ vaa na fere baa ānjinamamma-i wuə na taara na vii Diiloŋ yaaŋga-na, na buora baa Kirsa-i; Diiloŋ ānfafamma kuraaya-nei.

⁵ Mies fuə, in hūyāa Kirsa maama-i, i suyaa wuə Diiloŋ ka tuə kāŋ-ye nelviiŋ mie. *Diiloŋ-Yalle ciɛ i tʃenka kufaŋgu tʃenamma yaa-i.

⁶ Da ḥ waa Yesu-Kirsa horre-na, ḥ *jāa o, ḥ saa jā o, yuŋgu si dii-kuə. Kumaŋ yuŋgu, ku yaa i hūu u maama-i a tie dəl baa i-naa.

---

† 4:30 Miwaano jinamman-səbə (Genèse) 21.9-10

7 Naa naa bie hūmefafalle. Hai molonjo-i juo ce na nanna-die? Hai juo ce na cīna ninsonjo-i?

8 Na saaya na suō wuō umaj bie-na ce-na u baaj namaa, fuō maacemma sī mafamma-i.

9 Siini-i baa ni yornumma-i niŋ sireŋ burjūmmu-i dumaa, nelduəŋo diei gbāa guəla Diiloŋ-dūŋ-baamba-i hiere dumei.

10 Muō fuō, Itienjo cię mi holle sa tie baa na maama-i. Mi suyaa wuō na się jəguəŋ na deŋ maama baa muəmiŋ jəguəŋ mamaŋ. Nga umaj guəlaanŋ na gbeini-i, duō fie waa nię nię, Diiloŋo ka yuu-yo.

11 Tobiŋ namaa, mamaŋ ḥaa mei maama-i, kuō mi Diiloŋ-nelma wamma-na, mii naa cor ta mi pi-iyē baa nuəmba-i wuō da ḥ ta ḥ taara ḥ vii Diiloŋo yaanŋa-na fuō ḥ ja, baa naa waa hie ta ba huol mi yaanŋ-na? Aa Kirsaŋ kuu *daaŋgu-na, baa naa waa hie ta ba cīna ku nelma-i?

12 Bamaŋ huolaanŋ na yammu-i baa *jāmmanŋ-kūŋgu-i, ba yaanŋ bafamba fereŋ canni-i ta ba cie bige-i? Ba sa fūnuŋ kar-ni nanna bəlbəl weɪ? Ku yaa i ka suō wuō jāmmanŋ-maama dii kpelle ba wulaa.

Ibaafer i kusūŋ-maama-i

13 Tobiŋ namaa, namaanjo-i Diiloŋo bie-na ce-na u baaj namaa, na da na waa na fereŋ nuō. Nga baa na ce kufaŋgu-i gboruonŋu a ta na ce kumanŋ dəlaanu-nei. Yaanŋ aa na yanŋ na maama ta ma dəlnu na-naa na ta na kāyā na-naa.

14 Na saa da, *Moisi *änjīnamma-i hiere ma juo ji gbura ma-naa nelma diei maanŋ daama yaa nuō-i

wuo: «*Ta ɳ dəl ɳ nanolŋo-i ɳaa niŋ dəl ɳ fərə dumaa.*»*

¹⁵ Nga da na bir yaŋ aa ta na hel na gāŋ baa na-naa, na bigāaŋ na-naa ɳaa bimbaaŋ nama; da na saa gbāŋ, na ka kəsuəŋ na-naa.

¹⁶ Miŋ ka waŋ mamaŋ baa-na ma yaa daama: Yaan *Diilon-ŋ-Yalle ta di ta na yaan-ŋ-na, ku yaa na ka ne na kusūnniŋ-maama-i aa yaŋ-ma.

¹⁷ Nelbiloŋo kusūŋ-maama-i baa Diilon-ŋ-Yalle kusūŋ-maama-i maaduɔma sі. Diilon-ŋ-Yalle kusūŋ-maama-i baa nelbiloŋo kusūŋ-maama-i ma sa kā hūmeduɔle. Ma hāi-i-na, ma sa gbo baa ma-naa; ku'i cie na sa gbā na ce kumaŋ dəlaanuŋ-nei.

¹⁸ Da na yaŋ Diilon-ŋ-Yalle ta na yaan-ŋ-na, ȣnjinammasi tira gbāa yuu-na baa wēima.

¹⁹ Kumaŋ daaŋ nelbiliemba həlma-na ku sa puul. Ku yaa daaku: saasorsinni, tīlāsinni, bīnjwosinni,

²⁰ cufəbuole, isəmma, bigāaru, berru, nahuəŋga, hədulle, yelma, bərəmma, nuharuŋgu,

²¹ nenemuŋgu, koŋhiliŋgu, gbuolaŋgu, ni yaa kāaŋ dumaaŋo-na. Miŋ waan mamaŋ baa-na cor, mi ka tira tir-ma baa-na: Bamaŋ cieŋ kufaŋgu-i, ba siɛ da munsuurmu *Diilon-ŋ-nelle-na.

²² Nga Diilon-ŋ-Yalleŋ dii kumaŋ nəlieŋ nuo ɳ huəŋga-na, ku yaa daaku: nelnyulmu, həfɛlle, yaafɛlle, həhīnaŋga, hujarre, fafaaŋgu, viisinni,

²³ hīɛhīeŋo, gbāŋgbāmungu. ȣnjinammasa ciina nifanni-i daani-i.

²⁴ Bamaŋ hūyāa *Kirsa maama-i, ba gbuu ba kusūnniŋ-maama-i baa ba həbabalammu-i *daaŋgu-na ko-ni hiere.

---

* **5:14** Buolmaŋ-səbə (Lévitique) 19.18

²⁵ Da kuə ii dii t̄ienā Diilonj-Yalle t̄ienamma, i saaya i tie ce diŋ taaranj i tie ce kumanj.

²⁶ Yaŋ i nanna bombolma-i baa ḁantaaramma-i baa nenemuŋgu-i i h̄olma-na.

6

Yaŋ i tie kāyā i-naa

¹ Tobin nama, *Diilonj-Yalleŋ yeŋ baa nama namaŋ, da na da molo ce kuubabalaŋgu, na bel-o da h̄ieh̄ie na dii-yo h̄umefafalle-na. Aa na bel na fere unaŋ nuə ŋ baa ji suur fuə nallu-na.

² Taa na kāyā na-naa. *Kirsa taara ku yaa na wulaa.

³ Umaŋ duə tuə ne wuə sī u temma si dii, a ne da u sīe gbāa cii muonu canga, kutieŋo tāal u fere.

⁴ Nelięŋo nelięŋo, u ne fuə fereŋ ciluə-i u ne. Duə da u faa, u gbāa tuə muo u pāmpināŋga-i a saa baa fuə fereŋ ciluə-i; ŋga u baa muo-ka wuə fuə bɔyaa mel-na.

⁵ Nelięŋo nelięŋo baa u yuŋ-maama.

⁶ Umaŋ duə tuə hel u waŋ Diilonj-nelma-i baa-ni, kutieŋo saaya u da kunanju ŋ nagāŋ-niini-na.

⁷ Baa na tāal na fere: Molo sīe gbāa bīŋ Diilonj yaan̄ga-i. Da ŋ duu kumanj, ŋ ji kar ku yaa-i.

⁸ Umaŋ duə vaa u fere baa kumanj dōlaanuŋ fuə fere, ma ka wuo-yo; ŋga umaŋ duə vaa u fere baa kumanj dōlaanuŋ Diilonj-Yalle-i, di ka pā-yo baa cic̄lma maŋ sa t̄leŋ dede.

⁹ Baa na yaŋ i kūŋma seŋ baa ḁnfafamma cemma-i. I kūŋŋ da ma saa kara, i ka da i maacemma sullu-i duŋ saaya du da huəŋgu maŋ nuə-i.

10 Teriengu faŋgu-na, die da i fərε huəŋgu huəŋgu, i saaya i tie ce ānfafamma-i nuɔmba-na hiere, ku huraa bamaŋ dii Diilonj-dūŋ-baamba horre-na.

Andaperienju

11 Muəm̄ei hūyāa ta mi nyegēŋ fiefie-i-na baa mi fərεŋ naŋga, na saa da mei nyegɛmma dii wagaga.

12 Bamaŋ guoraanŋ-naŋ wuɔ na *jā, ba sa taara nelbiliemba bigāŋ-ba *Kirsa kuliŋgu maama-na *daaŋgu-na, ku'i cie. Ba taara yerre yoŋ.

13 Bamaŋ kuuyen *jāmmaŋ-kūŋgu-i daaba-i wuɔ *ānjinamma, bafamba fərε-i ba sa wuɔ ānjinamma-i. Nga ba guor-na da na jā aa ba da ba gbəlieŋ ba fərε.

14 Muɔ fuɔ, mi sa gbəlieŋ mi fərε, nga mi gbəlieŋ Itienjo-i Yesu-Kirsa yaa u diei yoŋ. U yaa siyaa ba ko-yo i səlaaŋgu-na. Fuɔ kuliŋgu yaa cie miwaanjo bimbinni nuoŋgu hel muɔ-na; ni sa tiraat gbāa yuu-mi baa wəima.

15 Teriengu faŋgu-na, η *jāa o, η saa jā o, yuŋgu si dii-kuɔ. Kumaŋ yuŋgu, ku yaa η ce nelfeləŋ nuɔ.

16 Bamaŋ wuɔyaanŋ hūmel daade-i hiere, Diilonj fɛ ba həmmu-i aa kāyā-bɛi, ba yaa Diilonj-baamba-i kelkel.

17 Pāduoŋa maŋ mi kūɔma-na, a pigāŋ wuɔ Yesu nolŋ muɔ, molo baa tiraat u muliɛŋ-mi.

18 Tobinj namaa, Itienjo-i Yesu-Kirsa u kāyā-nɛi hiere. Ma ce dumaa.

Diilonj-nelma Tobisifelenni New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Cerma)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5ffe1c98-1ba9-54d8-8f4c-03a7c12fba11